

rettede Opfordring ikke villet undlade, at henlede det ærede Things Opmærksomhed paa det indgivne Andragende.

Lehmann: Dersom det var min Mening, at Grundloven var overtraadt ved det foreliggende Lovudkast, da vilde jeg paa ingen Maade finde mig beroliget ved den i Forhold til en saa alvorlig Indvending, som det forekommer mig, meget lette Betragtning, at det dog maaffee kunde være til vedkommende private Mænds Fordeel, nu at gaae ind paa Sagen. Det var en Betragtning, som fra den enkelte private Mands Side kunde være berettiget. Man kunde sige, der skeer mig Uret, men i finantiel Henseende kan jeg staae mig ved det, derfor vil jeg tie. Derimod forekommer det mig, at en Rigsdagsmand ikke kan ansee sig berettiget til at medvirke til et Grundlovsbrud, fordi dette i finantiel Henseende dog kan være ret taaleligt for visse private Folk. Men jeg er heldigvis af den Overbeviisning, at der ikke kan være Tale om, at dette Lovudkast skulde være i Strid med de Betingelser, som Grundloven opstiller om Statsmagtens Forhold til Privates Eiendomsrettigheder. Det vilde ogsaa være sørgeligt, om det var saa; thi denne Sag er ikke kommen til os som et Impromptu fra en enkelt Mand, men er Resultatet af omfattende Undersøgelser, der ere foretagne gennem en lang Række af Aar, og hvori forskjellige Statsautoriteter have deeltaget, og hvorum Vidnesbyrd foreligger i en Betænkning, der i Henseende til omfattende Sagkundskab og alvorlig Granskning efter det Rette og Hensigtsmæssige dristlig kan stille sig ved Siden af, hvad der ellers i den Retning er præsteret. Der handles dernæst om et Udcast, som, efterat alle Autoriteter, navnlig ogsaa Repræsentationen for Kjøbenhavns Commune, hvis Interesse derved berøres, have haft fuldstændig Leilighed til at blive hørte, og efterat der derom er ført Correspondance mellem de forskjellige Ministerier, er forelagt af Regeringen. Det vilde være sørgeligt, om Resultatet af alt dette var en Fordring til Rigsdagen, der kun kunde opfyldes ved, at denne gjorde sig medskyldig i at tilside sætte Grundlovens Bestemmelser. Men jeg troer, at vi i den Henseende

kanne være beroligede. Det er vistnok vanskeligt, at give en Definition af Almeenvellet og hvad Almeenvellet kræver, hvorfor Grundloven heller ikke har opstillet nogen saadan, som man ligefrem kunde sammenholde med det concrete Tilfælde, men har søgt en Garantideri, at den hele lovgivende Magt — Rigsdagens Afdelinger samt Kronens Raadgivere — skulde være enig, inden nogen Expropriation kan stee. Det er i Betskaffenheden af denne Autoritet og de udførlige Forhandlinger, der maae gaae forud for en saadan Beslutning, at Garantien maa søges. Det er et saadant Skjøn, som vi her opfordres til at give. Spørgsmaalet, om der kan exproprieres Grunde til Veie og Pladser, er forsaavidt mere ligefremt af den simple Grund, at det foresalder oftere; skjøndt det er klart, at denne Grund ikke udtømmer Spørgsmaalet. Her fordres, at der, inden man strider til Bebyggelsen af det omhandlede Terrain, skal lægges en fuldstændig Plan, som forudsætter, for at kunne gennemføres, at Staten kan være Herre over hele dette Spørgsmaal. Det vil sees af Commissionens Betænkning, at dette slet ikke er noget Nyt i Kjøbenhavn; thi det viser sig af Fremstillingen af Kjøbenhavns successive Bebyggelse, at Christian III og Frederik IV begyndte med at bemægtige sig hele det Terrain, der skulde bebygges, imod Erstatning til Vedkommende — om denne Erstatning efter Nutidens Begreb vilde blive funden fyldestgjørende, er et andet Spørgsmaal, som ikke foreligger, og som vel ogsaa vilde være vanskeligt at besvare — hvorefter de ryddeliggjorte Eiendomme bleve underlagte en omfattende Plan for den hele Bebyggelse. I den nyeste Tid forekommer der ogsaa en Erfaring, hentet fra Kjøbenhavn, men som gaaer i modsat Retning. Det er den senere Udvidelse af Kjøbenhavn, der er steet uden nogen saadan Plan, og hvor vi have seet de sørgeligste Følger heraf; jeg sigter herved til Blaagaardsveien og det omliggende Terrains Bebyggelse, hvor der er fredeet frem paa en aldeles planløs Maade, hvoraf man nu maa bære bittere Frugter, idet man enten med store Omkostninger maa staae Vandledninger, Kloaker og andre Betingelser for funde Volgger tilveie, eller staae over for